

**Методичні вказівки
до виконання бакалаврської дипломної роботи
для студентів напряму підготовки
6.030601 – «Менеджмент»**

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

Методичні вказівки
до виконання бакалаврської дипломної роботи
для студентів напряму підготовки
6.030601 – «Менеджмент»

Вінниця
ВНТУ
2014

Рекомендовано до друку Методичною радою Вінницького національного технічного університету Міністерства освіти і науки України (протокол №11 від 20.06.2013 р.)

Рецензенти:

В. В. Зянько, доктор економічних наук, професор

І. В. Причепя, кандидат економічних наук, доцент

Методичні вказівки до виконання бакалаврської дипломної роботи для студентів напряму підготовки 6.030601 – «Менеджмент» / Уклад. Н. П. Карачина, Л. М. Несен, О. В. Штовба. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 45 с.

Методичні вказівки являють собою комплекс рекомендацій навчально-методичного характеру з організації і виконання бакалаврської дипломної роботи. Розкривається зміст та структура дипломної роботи, порядок її виконання та організація захисту. Наводиться базова тематика дипломних робіт, оформлення та критерії оцінювання, організаційні аспекти захисту бакалаврської дипломної роботи.

ЗМІСТ

1 Загальні положення.....	4
2 Базова тематика бакалаврських дипломних робіт.....	6
2.1 Загальні напрямки бакалаврських дипломних робіт.....	6
2.2 Загальні напрямки тематики бакалаврських дипломних робіт макроекономічного рівня.....	7
3. Зміст та структура бакалаврської дипломної роботи.....	8
3.1 Загальні вимоги.....	8
3.2 Структура.....	8
3.3 Анотація.....	9
3.4 Вступ.....	9
3.5 Теоретична частина (розділ 1).....	10
3.6 Аналітична частина (розділ 2).....	11
3.6.1 Загальна економічна характеристика базового суб'єкта та аналізування основних показників (результатів) його діяльності.....	12
3.6.2 Спеціальний аналіз базового суб'єкта відповідно до теми бакалаврської дипломної роботи.....	13
3.6.3 Аналізування загальної системи управління та дослідження стану менеджменту з огляду на предмет дослідження.....	13
3.7 Прикладна частина (розділ 3).....	14
3.8 Охорона праці (розділ 4)	16
3.9 Висновки.....	16
3.10 Список використаних джерел.....	16
3.11 Додатки.....	17
4 Порядок роботи над бакалаврською дипломною роботою та організація її захисту.....	18
5 Переддипломна практика.....	21
5.1 Організація переддипломної практики.....	21
5.2 Зміст переддипломної практики	22
6 Оформлення бакалаврської дипломної роботи.....	23
Додаток А Зразок оформлення титульної сторінки.....	29
Додаток Б Бланк завдання на бакалаврську дипломну роботу.....	30
Додаток В Приклад оформлення технічного завдання.....	32
Додаток Г Динаміка основних економічних показників діяльності підприємства (приклад).....	36
Додаток Д Приклади написання відгуку керівника на бакалаврську дипломну роботу.....	37
Додаток Е Приклади написання рецензії на бакалаврську дипломну роботу.....	40
Додаток Ж Рекомендований план доповіді на захисті.....	43
Додаток К Зразки оформлення друкованих та електронних публікацій	44

у списку використаних джерел.....

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Бакалаврська дипломна робота є проміжним етапом в процесі подальшої підготовки спеціалістів і магістрів за напрямом підготовки «Менеджмент». Дипломну роботу обов'язково виконують бакалаври (студенти 4-го курсу), які в подальшому планують взяти участь у конкурсі для вступу до спеціалітету і магістратури. При цьому показники, що характеризують навчальну, наукову, виховну діяльність студентів, які виявили бажання в подальшому навчатись у магістратурі, повинні відповідати певним критеріям ВНТУ.

Бакалаврська дипломна робота (надалі – БДР) визначає загальноосвітню та фахову зрілість випускника, вміння діалектично мислити, творчо застосовувати набуті знання при розв'язанні тих чи інших завдань у сфері управлінської діяльності, використання економічних методів господарювання в умовах ринку.

Основними завданнями БДР і подальшої наукової роботи студента є:

- вибір загального напрямку і конкретної теми наукових досліджень в галузі економіки, яких можливо буде притримуватись студент як спеціаліст чи магістр при здійсненні достатньо повного, систематизованого аналітичного дослідження, використання та аналізу літературних наукових джерел за вибраною темою;

- визначення загального алгоритму практичного аналізу реальної соціально-економічної ситуації стосовно об'єкта дослідження і розроблення власної оптимізованої моделі.

Робота виконується студентом самостійно і покликана показати, як студент володіє методикою і технікою дослідження, наскільки уміє аналізувати, узагальнювати і формулювати висновки із результатів дослідження, самостійно працювати з літературними джерелами. Дипломна робота повинна мати комплексний характер, бути спрямована на вирішення конкретних економічних, організаційних, управлінських задач, враховувати сучасні тенденції розвитку економічної науки, нові форми господарювання в умовах ринкових відносин, а також забезпечувати відповідність проектних рішень чинному законодавству України.

БДР повинна виконуватися, орієнтуючись на вирішення конкретної економічної проблеми, яка є актуальною, та базуватись на реальних даних базового суб'єкта (БС), а саме;

1) на конкретних матеріалах підприємств (фірм) – різних за розміром (великі, середні та малі підприємства), різних за організаційно-правовою формою (підприємства різних форм власності);

2) на матеріалах окремих підрозділів підприємства (фірми) – цехів, дільниць, відділів, бюро;

3) на економічних об'єктах регіонального і національного рівня.

Дипломна робота має вміщувати конкретні пропозиції з удосконалення управління економічною діяльністю, підвищення його ефективності, вияв-

лення резервів, а також прогноз економічного розвитку. Підвищенню якості роботи при її виконанні сприяє обов'язкове використання елементів системного аналізу, моделювання досліджуваних процесів, застосування відповідного статистичного апарату і електронно-обчислювальної техніки.

Всі питання стосовно організації підготовки та захисту бакалаврської дипломної роботи з напрямку підготовки «Менеджмент» вирішує **кафедра менеджменту та моделювання в економіці (ММЕ)**, яка є випусковою в процесі підготовки бакалаврів з даного напрямку підготовки (за виборним блоком «Зовнішньоекономічні відносини»).

Тему БДР студенти вибирають, керуючись рекомендаціями випускової кафедри, завданням на науково-дослідну практику, замовленнями організацій, а також власними науковими пріоритетами. Завдання на дипломну роботу видає призначений кафедрою керівник з числа провідних викладачів кафедри, який консультує дипломника, контролює виконання індивідуального плану підготовки дипломної роботи та інформує про це кафедру. Бажаною є ситуація, коли студент пропонує власну тему дипломної роботи з подальшим узгодженням з науковим керівником. Вибрана студентом тема дипломної роботи затверджується на засіданні випускової кафедри.

2 БАЗОВА ТЕМАТИКА БАКАЛАВРСЬКИХ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

Тематика БДР формується в рамках напрямків наукових досліджень кафедри ММЕ (див. 2.1). Тематика БДР повинна бути актуальною і формулюватися з урахуванням кваліфікаційної характеристики бакалавра, сучасних вимог економічної науки та соціально-економічних проблем України, договорів-замовлень підприємств (фірм), наукових інтересів викладачів кафедри та студентів.

Тематика БДР за даною спеціальністю традиційно охоплює економічні питання зовнішньоекономічних відносин, виробничого, фінансового менеджменту, менеджменту маркетингової діяльності, управління персоналом тощо.

Випускова кафедра формулює і затверджує теми бакалаврських дипломних робіт не пізніше як за 6 місяців до початку науково-дослідної практики. Зміна тем у подальшому є неможливою. Для вибору теми БДР та закріплення її для виконання студент має письмово звернутися з відповідною заявою на ім'я завідувача кафедри (ауд. 2414 з 9.00 – 16.00 в робочі дні, тел. 59-82-88).

2.1 Загальні напрямки бакалаврських дипломних робіт

1. Управління конкурентоспроможністю.
2. Управління якістю.
3. Управління ефективністю інноваційної діяльності (інноваційний менеджмент).
4. Розробка і економічне обґрунтування інвестиційних проектів (управління інвестиційним портфелем).
5. Аналізування і оцінювання ефективності.
6. Управління мотивацією.
7. Управління капіталом.
8. Управління оборотними засобами.
9. Управління виробничими ресурсами.
10. Управління трудовими ресурсами.
11. Управління витратами на підприємстві
12. Управління матеріальними ресурсами.
13. Оперативне управління виробництвом на підприємстві.
14. Оптимізація управління структурою випуску продукції фірми.
15. Управління основними виробничими фондами.
16. Управління розподілом та використанням прибутку.
17. Організація інформаційної бази управління підприємством.
18. Управління персоналом.
19. Управління фінансовою діяльністю підприємства.
20. Управління ціновою політикою підприємства.
21. Організація автоматизованої системи управління.

22. Комп'ютерні технології в розробці управлінських рішень.
23. Формування систем управління виробничим підрозділом.
24. Оптимізація організаційної структури управління підприємством.
25. Формування оптимальної господарської стратегії підприємства.
26. Фінансовий менеджмент на підприємстві.
27. Менеджмент підприємств з іноземними інвестиціями.
28. Управління і організація ефективної рекламно-збутової діяльності.
29. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
30. Стратегічний менеджмент підприємства.
31. Менеджмент маркетингової діяльності.
32. Антикризове управління на підприємствах.
33. Формування бізнес-плану підприємства.
34. Менеджмент інформаційних технологій на підприємстві.
35. Корпоративне управління.
36. Логістичне управління.

2.2 Загальні напрямки тематики БДР макроекономічного рівня

1. Менеджмент ефективності виробництва в окремій галузі промисловості.
2. Менеджмент ефективності інновацій в окремій галузі.
3. Менеджмент комплексного розвитку регіону (міста, області).
4. Менеджмент ефективної інвестиційної діяльності в окремій галузі.
5. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності в регіоні (місті, області).

3 ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

3.1 Загальні вимоги:

- чіткість побудови;
- відповідність темі;
- логічна послідовність викладення матеріалу;
- переконливість аргументації;
- точність і стислість формулювань без суб'єктивних і неоднозначних трактувань;
- конкретність викладання результатів роботи;
- доказовість висновків і обґрунтованість рекомендацій.

3.2 Структура:

- титульний лист (додаток А);
- завдання (додаток Б);
- анотація (українською, російською, англійською мовами);
- зміст;
- перелік скорочень (за необхідністю);
- вступ (до 2 с.);
- теоретична частина (розділ 1): огляд літератури, обґрунтування актуальності вибраної теми досліджень (25–30 с.);
- аналітична частина (розділ 2): аналіз існуючої ситуації стосовно вибраного об'єкта досліджень (до 30 с.);
- прикладна частина (розділ 3): власний варіант оптимізації або ж пропозицій щодо вдосконалення об'єкта дослідження та їх соціально-економічне обґрунтування (до 30 с.);
- охорона праці (розділ 4);
- висновки (до 2–3 с.);
- список використаних джерел (не менше 30 джерел);
- додаток А – Технічне завдання (обов'язково додатком А). Приклад Технічного завдання див. в додатку В цих методичних вказівок;
- інші додатки.

Текст всіх розділів оформляється згідно з чинними вимогами ДСТУ 3008-95. Анотації та зміст розміщують на початку роботи (після індивідуального завдання на дипломну роботу) перед вступом, список використаних джерел – в кінці роботи перед додатками. Загальний обсяг дипломної роботи (70–90 с.) визначається без списку використаних джерел і додатків.

Зміст кожного розділу залежить від теми дипломної роботи і індивідуального завдання, яке узгоджується з керівником і затверджується кафедрою. Водночас є загальні вимоги до кожного розділу, обов'язкове виконання яких – передумова якісного виконання і захисту бакалаврської дипломної роботи. Ці вимоги наведені нижче.

3.3 Анотація

Анотація повинна мати заголовок «АНОТАЦІЯ» симетрично до тексту. Анотація подається українською та однією з іноземних мов (переважно англійською) і розміщується на окремих аркушах (*кожен із мовних варіантів на окремій сторінці*) разом і з ключовими словами.

В *анотації*, обсяг якої складає до 800 знаків, зазначається прізвище та ініціали студента, назва бакалаврської дипломної роботи, резюме змісту та результатів дослідження. *Ключові слова* (слова специфічної термінології за темою, які найчастіше зустрічаються у дипломній роботі) наводяться у називному відмінку. Кількість ключових слів – 5–10.

Приклад анотації наведений нижче:

АНОТАЦІЯ

Петренко І. В. Бакалаврська дипломна робота на тему: «Управління інвестиційною діяльністю підприємств (на прикладі ТОВ «Декорбетон»)».

В бакалаврській дипломній роботі розглядаються основні напрями підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства. Проведено економічне оцінювання фінансових результатів досліджуваного підприємства. На прикладі ТОВ «Декорбетон» запропоновано впровадження інвестиційного проекту, ефективність якого була визначена за допомогою методу розрахунку чистого приведенного доходу до теперішньої вартості від реалізації проекту. Також проаналізовано стан охорони праці в приміщенні бухгалтерії ТОВ «Декорбетон».

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний проект, інвестиційна діяльність, ефективність інвестицій, чистий приведений дохід, індекс рентабельності, термін окупності.

3.4 Вступ

У вступі надається загальна характеристика проблеми за темою дослідження, наводиться ступінь розробки даної проблеми у вітчизняній та зарубіжній економічній літературі, окреслюється невирішена частина питань, на основі чого формується постановка проблеми. Визначаються основні питання, які підлягають розгляду, їх теоретичне та економічне значення. Обсяг вступу не повинен перевищувати 2–3 сторінки. Нижче наведена конкретна структура вступу.

Актуальність теми – 1–2 абзаци, в яких розкривається сутність проблеми, подається критичний аналіз напрямів її розв'язання, обґрунтовується необхідність досліджень для конкретного БС.

Мета та завдання роботи мають бути сформульованими лаконічно, але достатньо повно, виключно в рамках теми дослідження. Завдання повинні випливати із мети і бути направлені на досягнення мети.

Об'єкт і предмет дослідження. Обов'язково вибираються та вказуються об'єкт і предмет дослідження. По-суті, об'єкт – це завжди процес, а пре-

дмет – його практичне здійснення із окресленням меж і конкретизацією сфери застосування. Вказується базовий суб'єкт дипломних досліджень та розробок. БС можна навести в складі предмета дослідження.

Приклад формулювання об'єкта і предмета БДР:

Об'єкт дослідження – процес інвестиційної діяльності підприємства.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та прикладні аспекти управління інвестиційною діяльністю ТОВ «Декорбетон».

Об'єкт і предмет як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Методи досліджень – вказуються доречні для конкретного дипломного дослідження способи набуття достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок.

Практичне значення одержаних результатів повинно містити результати самостійно проведених досліджень, що можуть бути впроваджені в діяльність підприємств, установ, організацій із забезпеченням відповідних соціально-економічних ефектів.

Після складового елемента вступу «*Практичне значення одержаних результатів*» наводяться дані про кількість власних наукових публікацій з теми дослідження та вказується, на яких наукових конференціях, конгресах, симпозіумах оприлюднені результати досліджень, викладені у БДР.

3.5 Теоретична частина (розділ 1)

Носить загальнотеоретичний та методичний характер. Вона містить огляд сучасного стану теорії і практичної реалізації проблеми, що стала предметом дослідження. У цьому розділі подаються точки зору на дану проблему різних вчених та робиться їх зіставлення та аналіз. Цей розділ розробляється на основі як вітчизняної, так і зарубіжної економічної наукової літератури та нормативно-законодавчої документації. Звертаємо увагу на необхідність найширшого висвітлення матеріалів періодичних фахових видань за останні 2–3 роки.

В даному розділі розглядаються такі аспекти проблеми – об'єкта дослідження:

- формулюються основні означення та поняття предмета і об'єкта дослідження (категорії, характеристики), їх взаємозв'язок з іншими економічними процесами та явищами;
- розкривається значення проблеми щодо вирішення питань удосконалення управління, підвищення ефективності господарювання чи вирішення інших питань;
- наводиться характеристика різних методів проведення економічного аналізу, їх переваг та недоліків, обґрунтовується вибір тих методів, що будуть застосовуватись у дипломній роботі ;
- обґрунтовується методика розрахунків економічних показників, що аналізуються;
- проводиться зіставлення формул, які застосовуються для розрахун-

ків економічних показників, та обґрунтовується їх вибір;

– дослідження повинні проводитись на принципах порівняння, тобто враховувати динаміку розвитку об'єкта дослідження у світовій та вітчизняній економіці.

Огляд літератури повинен повно і систематизовано висвітлювати стан питання, якому присвячена робота. Необхідно уникати повторення даних і відбирати тільки той матеріал, який має відношення до теми. Суперечливі відомості повинні бути ретельно проаналізовані і оцінені. Цей розділ потрібно побудувати за принципом поступового звуження діапазону питань, що розглядаються. При викладенні огляду літератури обов'язковими повинні бути посилання (у квадратних дужках) на джерела, що зазначені у "Списку використаних джерел". В кінці цього розділу на основі вивченого матеріалу, як короткі проміжні висновки, необхідно сформулювати завдання, що їх потрібно вирішити у роботі.

Результатом теоретичної частини повинен бути проміжний висновок (обсягом до 1 сторінки), який можна сформулювати після розділу з абзацу через «*Отже, ...*». У проміжному висновку має бути відображена доцільність та актуальність дипломного дослідження, ступінь новизни проблеми, розкриті методологічні передумови для проведення у наступному розділі власних прикладних досліджень, необхідно сформулювати завдання, що їх потрібно вирішити у наступних частинах роботи.

3.6 Аналітична частина (розділ 2)

Даний розділ виконується на основі результатів власного (авторського) аналізу проблеми в рамках об'єкта дослідження з прив'язкою до специфіки конкретного об'єкта дослідження: регіон, галузь, підприємство, фірма, підрозділ чи ін. Орієнтуємо на те, що основний зміст процесу аналізу повинен здійснюватися з точки зору проблеми – об'єкта дослідження, а не якогось підприємства. Використання результатів аналізу окремого підприємства є не обов'язковим і виправданим лише у тому разі, коли вони стосуються безпосередньо проблеми, яка складає тему БДР. Така інформація може бути отримана як безпосередньо на об'єкті дослідження шляхом особистих спостережень і розрахунків, так і з інших джерел (статистичні довідники, спеціальна література, періодичні видання, звіти підприємств та ін.). Використання інформаційних матеріалів повинно супроводжуватися посиланнями на відповідні джерела. Всі інформаційні матеріали повинні бути достовірними.

В цьому розділі розглядається стан (актуальність) проблеми в Україні, регіоні, галузі і т.д.

Якщо ж тема БДР може бути розкрита лише з використанням даних конкретного підприємства, то приблизна структура аналітичної частини може складатися з таких підрозділів:

3.6.1 Загальна економічна характеристика базового суб'єкта та аналізування основних показників (результатів) його діяльності

Даний підрозділ повинен включати:

– коротку характеристику підприємства: його назву, форму власності, власників, історію створення, місце реєстрації, величину статутного фонду, види та кількість акцій, розподіл акцій серед засновників та інша інформація;

– мету та предмет діяльності підприємства;

– характеристику продукції, що випускається: її параметри, призначення, ринки збуту, конкуренти, загальну оцінку конкурентоспроможності продукції, її переваги та недоліки;

– виробничу структуру підприємства, склад цехів, дільниць, зовнішні та внутрішні виробничі зв'язки, тип виробництва, види спеціалізації підрозділів, характеристику основних, допоміжних та обслуговуючих виробничих процесів, організацію робочих місць, форм та методів управління.

Далі студент повинен визначити основні показники, що характеризують результати діяльності підприємства та проаналізувати динаміку зміни цих основних показників за низку (не менше двох) років, наприклад:

– динаміки зміни основних економічних та фінансових показників за ряд років;

– виробничих потужностей;

– обсягу виробництва в цілому;

– продуктивності праці;

– собівартості продукції;

– фондоддачі;

– чисельності працівників;

– прибутку та рентабельності;

– кредиторської та дебіторської заборгованості;

– інших показників, визначення яких є доцільним для розкриття теми дипломної роботи;

– впливу окремих факторів на рівень та динаміку основних техніко-економічних показників;

Як основні показники, які доцільно взяти для аналізу, потрібно брати декілька основних показників, які є найбільш характерними та визначальними для досліджуваного підприємства. Показники, які аналізуються, доцільно подавати в табличному вигляді (дивись додаток Г, табл. Г.1).

Далі студент повинен зробити аналіз динаміки основних показників діяльності підприємства та зробити короткий висновок про результати роботи підприємства за низку років, що досліджувались, і виявити загальні тенденції розвитку.

3.6.2 Спеціальний аналіз базового суб'єкта відповідно до теми бакалаврської дипломної роботи

Даний підрозділ бакалаврської дипломної роботи є одним із визначальних. Саме у цьому підрозділі потрібно здійснити поглиблений аналіз проблеми, яка відповідає темі дипломної роботи, для чого необхідно виконати спеціальні аналітичні дослідження.

В даному підрозділі студент повинен:

- визначити специфічні показники діяльності підприємства, що відповідають темі досліджень;
- визначити динаміку зміни специфічних показників діяльності підприємства, що становлять предмет досліджень;
- виявити фактори, які впливають на зміну специфічних показників діяльності підприємства.

Тут можуть бути розкриті, зокрема, такі питання:

- стан внутрішнього та зовнішнього середовища, в якому функціонує підприємство;
- соціально-психологічний клімат в колективі;
- канали передачі інформації;
- методи обробки інформації;
- форми первинних документів, на підставі яких проводиться аналіз отриманої інформації;
- недоліки виробництва, відповідність форм організації типу виробництва; ритмічність виконання виробничої програми; ступінь використання виробничих площ, обладнання, матеріалів, робочого часу та його відповідність досягнутому передовому рівню, рівень затрат на виробництво.

Економічний аналіз потрібно вести шляхом порівняння планових та звітних показників роботи даного підприємства або його підрозділу. В результаті проведеного аналізу студенту потрібно визначити тенденції (закономірності) розвитку та зміни специфічних показників діяльності, які характерні для підприємства і які досліджувались в бакалаврській дипломній роботі.

Завершується цей підрозділ виявленням недоліків та причин (факторів), які впливають на величину та динаміку специфічних показників і досліджувались в бакалаврській дипломній роботі.

На захисті члени ДЕК приділяють особливу увагу саме матеріалам спеціального аналізу. Цей пункт дипломної роботи безпосередньо характеризує рівень аналітичного оцінювання базового суб'єкта за темою БДР.

3.6.3 Аналізування загальної системи управління та дослідження стану менеджменту з огляду на предмет дослідження

Тут мають бути досліджені такі аспекти:

- організаційна структура управління підприємством, фірмою, підрозділом;

- структура управління конкретними підрозділами (наприклад, управління якістю, собівартістю продукції, прибутком, капіталом);
- аналіз посадових інструкцій;
- аналіз системи підбору та просування кадрів;
- віковий, професійний, кваліфікаційний склад кадрів та його динаміка;
- інформаційне забезпечення управління;
- форми первинних документів, на підставі яких проводиться аналіз отриманої інформації;
- процедура прийняття та виконання рішень;
- організація контролю за виконанням рішень;
- рівень впровадження на підприємстві передового управлінського досвіду та новітніх досягнень теорії і практики менеджменту;
- інші питання, що відповідають темі бакалаврської дипломної роботи.

Завершується даний підрозділ бакалаврської дипломної роботи виявленням недоліків в управлінні підприємства або в управлінні (менеджменті) конкретними функціями діяльності підприємств, що складають предмет досліджень, а також виявленням відповідності (чи не відповідності) системи управління підприємства тим цілям і задачам, які стоять перед підприємством, передовому досвіду, сучасним тенденціям розвитку теорії управління, менеджменту тощо.

Другий розділ також має закінчуватись окремим коротким висновком, який можна сформулювати після розділу з абзацу через «*Отже, ...*».

3.7 Прикладна частина (розділ 3)

Містить конкретні висновки та пропозиції щодо покращання роботи (оптимізації ситуації), вирішення проблеми вибраного економічного об'єкта на основі проведеного теоретичного аналізу (розділ 1) та з урахуванням специфіки проблеми на макро- чи мікрорівні (розділ 2).

Дана частина містить матеріал з розробки, обґрунтування та оцінки економічної ефективності пропозицій, спрямованих на вирішення проблем, обумовлених темою БДР.

Авторські рекомендації можуть включати, зокрема, пропозиції щодо удосконалення системи управління, організації виробництва, його складових (основне виробництво, допоміжне, комерційна та інвестиційна діяльність, реклама), функцій (збут, постачання, якість продукції, маркетинг), які були досліджені в аналітичній частині, а саме:

- розробляється стратегія розвитку підприємства на перспективу;
- наводяться нові організаційні структури управління;
- розробляються нові посадові інструкції;
- даються пропозиції щодо вдосконалення вікового, професійного, кваліфікаційного складу управлінських кадрів, покращення соціально-

психологічного клімату в колективі;

- розробляються нові схеми інформаційних потоків, нові канали передачі та методи обробки інформації;

- пропонуються нові форми первинних документів, процедури прийняття рішень та їх виконання;

- пропонуються нові схеми морального та матеріального заохочення тощо;

- розробляються рекомендації, спрямовані на покращення маркетингової, фінансової, виробничої, інноваційної, інвестиційної, фінансової, комерційної тощо діяльності підприємства.

- пропонуються рекомендації з підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, яка виготовляється на підприємстві і т. ін.

Обов'язковою умовою є те, що всі пропозиції повинні містити розрахунки та обґрунтування, на підставі яких даються конкретні пропозиції дипломника щодо вирішення тих проблем, які були сформульовані у завданні дипломної роботи. **Обов'язковою складовою прикладної частини є проведення варіантного аналізу та економічних розрахунків, які б підтверджували вибір кращого варіанта вирішення задач з декількох можливих.** Розрахунки витрат на здійснення запропонованих заходів та їх окупності (ефективності) можуть мати прогнозний, вірогідний характер. Важливим при цьому є доведення автором своєї здатності до такого роду аналізу.

Пропозиції повинні мати приблизно таку структуру:

- зміст запропонованого заходу з обґрунтуванням доцільності саме такого підходу стосовно альтернативних варіантів, кожний з яких повинен бути досить детально описаний;

- організація впровадження заходу, до якого відносяться строки, технологія впровадження, виконавці, їх стимулювання, особливі умови тощо;

- очікувані результати від реалізації запропонованого заходу з урахуванням як економічних, так і інших (соціальних, екологічних) аспектів.

Оптимізація прийнятого рішення здійснюється за допомогою економіко-математичних методів та електронно-обчислювальної техніки. Наводиться план заходів, який пропонується автором для вирішення поставлених у роботі завдань. У план заходів мають бути включені всі пропозиції, зроблені дипломником. У розрахунках необхідно враховувати фактор часу, здійснювати дисконтування витрат та доходів, рівень інфляції тощо.

План заходів зазвичай має таку загальну структуру:

- назва (суть) запропонованого заходу;
- необхідні витрати на впровадження заходу;
- організація впровадження заходу (строки, технологія впровадження, виконавці, їх стимулювання, специфічні особливості тощо);

- очікувані результати від впровадження з урахуванням як економіч-

них, так і інших аспектів.

План заходів доцільно подати у вигляді таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – План рекомендацій (пропозицій, заходів), який потрібно впровадити на підприємстві з метою підвищення ефективності менеджменту підприємства та покращення результатів його діяльності

Найменування та зміст заходу, що пропонується	Відповідальні за реалізацію заходу	Терміни виконання	Витрати, грн	Економічний та інші види ефектів, грн	Примітка

Наприкінці, у вигляді короткого (до 1 с.) висновку до 3 розділу, який можна сформулювати після розділу з абзацу через «Отже, ...», узагальнюється ефективність застосування розроблених заходів.

3.8 Охорона праці (розділ 4)

Завдання, контроль за виконанням та оцінювання результатів здійснюється консультантом з даного розділу БДР. Консультант призначається спеціальною кафедрою, яка викладає комплекс дисциплін, пов'язаних з охороною праці, для всіх студентів ВНТУ.

3.9 Висновки

Це заключна частина БДР, яка містить основні висновки, короткий перелік проведених розробок, їх результати, оцінювання економічної ефективності та аналізування досягнення поставленої у роботі мети.

Бажано щоб зміст висновків не повторював текст і висновки розділів, тобто кінцеві висновки повинні мати якісно інший зміст. По суті – це основа доповіді на захисті БДР, текст якої повинен бути зорієнтований на найбільш інформативні графічні елементи, наведені у роботі.

Обсяг висновків, як правило, не повинен перевищувати 3–4 сторінки. Висновки бажано конкретизувати, формулювати лаконічно, із цифровим матеріалом, їх бажано нумерувати (можливо, за абзацами: 1... 2...3... і т. д.). Вони мають корелюватися із кількістю та змістом завдань до БДР (див. «Вступ»). Для формулювання висновків та ґрунтовних пропозицій рекомендується апробація основних положень дослідження в реально діючих підприємствах професійної сфери діяльності.

3.10 Список використаних джерел

До списку використаних джерел слід включати джерела, на які у тексті є посилання, а також ті, які використано при викладі конкретних поло-

жень. Список складається із законодавчих актів, нормативних матеріалів, вітчизняної та зарубіжної наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури, фахових видань, інформаційних ресурсів Інтернету.

Перелік літератури доцільно вести у порядку посилань на них у тексті або за алфавітом. Приклади оформлення бібліографічного опису наукових робіт наведено в додатку К.

В «Списку використаних джерел» вказуються виключно ті джерела, на які є посилання в тексті пояснювальної записки.

3.11 Додатки

У додатки слід винести допоміжний матеріал, який відноситься до теми досліджень, але який, при включенні до основного змісту, ускладнює сприйняття тексту, або ж займає великий обсяг чи має опосередковане відношення до теми БДР. У додатках наводяться: копії документів, витяги із законодавчо-нормативних документів, звіти, інструкції (положення, правила), фінансова звітність досліджуваного підприємства, результати соціологічних та маркетингових досліджень, громіздкі таблиці, рисунки тощо.

Обов'язковим першим додатком БДР, тобто додатком А до пояснювальної записки бакалаврської дипломної роботи, є технічне завдання на виконання дипломної науково-дослідної роботи студента (НДРС) (див. додаток В методичних вказівок). ***Звітна документація в додатках обов'язкова.***

4 ПОРЯДОК РОБОТИ НАД БАКАЛАВРСЬКОЮ ДИПЛОМНОЮ РОБОТОЮ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЇЇ ЗАХИСТУ

Науковою діяльністю студент розпочинає займатися у ВНТУ з другого курсу переважно в рамках вивчення дисципліни «Основи науково-дослідної роботи». Слід зауважити, що дана дисципліна має продовження на третьому і четвертому курсі. Крім того, протягом періоду навчання в університеті виконується декілька курсових робіт з основних дисциплін, готуються реферати тощо.

Весь цей час під керівництвом викладачів кафедри студент має змогу вибирати напрям БДР. Таким чином будуть кількісно накопичуватись наукові напрацювання студента, які, за законом філософії, скоріше за все забезпечать його якісне зростання як науковця та послідовно формуватимуть бакалаврську роботу.

На 4 курсі впродовж вересня-жовтня необхідно уточнити остаточний варіант теми БДР. Остаточний термін вибору теми – 1 жовтня.

Робота над БДР за рішенням кафедри виконується в рамках таких складових навчального плану спеціальності:

- в рамках дисципліни ОНДР на 4-му курсі;
- під час проходження науково-дослідної практики;
- в межах часу, відведеного на підготовку БДР.

Задачі, які ставитимуться на кожному із вказаних етапів перед студентами, наведені в табл. 4.1.

Кожне практичне заняття з дисципліни ОНДР повинно бути присвячено підготовці до виконання завдань 1-го етапу роботи над БДР (див. табл. 4.1), контролю та оцінюванню результатів роботи.

На початку підготовки БДР студенту необхідно ознайомитись із змістом спеціальної літератури: фахових видань, монографій, тез доповідей, аналітичних записок тощо. Важливим джерелом інформації є Інтернет. Інформаційними можуть бути статистичні дані, безпосередні спостереження, спілкування зі спеціалістами. Таким чином на основі альтернативного підходу визначається напрямок досліджень, який узгоджується із керівником бакалаврської роботи.

Таблиця 4.1 – Етапи виконання БДР

Етап БДР	Перелік завдань в рамках кожного етапу
1	2
Етап 1 – Дисципліна ОНДР на 4-му курсі	вибір напрямку досліджень вибір теми та її обґрунтування розробка технічного завдання на виконання НДРС (див. додаток В) розробка попереднього плану дослідження уточнення плану дослідження розробка розгорнутого плану 1-го розділу БДР підготовка та подання 1-го розділу БДР

Продовження таблиці 4.1

1	2
Етап 2 – Науково-дослідна практика (НДП)	уточнення об'єкта та предмета дослідження акумулявання статистичних, звітних, облікових матеріалів як вихідних даних для 2-го розділу розробка 2-го розділу БДР підготовка звіту за результатами науково-дослідної практики
Етап 3 – Період роботи над БДР за навчальним планом	розробка 3-го розділу БДР оформлення БДР та формальна підготовка роботи до захисту: підпис керівника, відгук керівника, рішення про допуск до захисту, рецензія

Керівники бакалаврських дипломних робіт закріплюються за студентами вже на початку 10-го триместру.

В результаті інформаційного накопичення вибраний та узгоджений напрямок дослідження викристалізовується до конкретної теми роботи, яка також узгоджується із керівником БДР. Варто зауважити, що викладач дисципліни ОНДР на лекціях та практичних заняттях дає методологію виконання тих чи інших завдань даного етапу та здійснює загальний контроль за їх виконанням. Контроль змісту роботи більшою мірою покладений на керівників БДР.

Вибираючи тему, студент повинен визначитись з її широтою. Як показує практика, молоді науковці часто схиляються до надмірно широких тем, дослідження яких потребує неосяжного матеріалу. В результаті, замість глибокого аналізу має місце по-суті поверхневий опис, що недопустимо для якісної наукової роботи. Студентам, як початковим науковцям, доцільно зупинитись на вузьких темах з чітко окресленими межами. Врешті-решт, можна звернутись до переліку орієнтовних тем, наведеного у розділі 2 даних методичних вказівок.

Вибираючи тему БДР, необхідно зважати на свої сили та можливості, а також врахувати власні здібності і нахили. Ще раз акцентуємо увагу: неможливо вибирати напрям дослідження та тему БДР в умовах повної відсутності інформації. В даному випадку бібліотека та комп'ютер, підключений до мережі Інтернет, є основним місцем роботи студента.

Успіх будь-якої роботи, в тому числі і наукової, значною мірою залежить від її планування. План в ході виконання БДР може корегуватись. Попередній план – це перелік основних проблем в їх логічній послідовності. План повинен бути направлений на розкриття вибраної теми дослідження. Розробляючи попередній план, слід врахувати узагальнену структуру БДР.

В ході нагромадження матеріалу за напрямком дослідження підвищується рівень інформованості студента – план БДР уточнюється. Обсяг накопиченого матеріалу з різних літературних та електронних джерел повинен бути достатнім для розробки розгорнутого плану 1-го розділу БДР, який може включати як пункти, так і відокремлені підпункти, що відобразять основну проблематику наукових досліджень.

Уточнений план БДР та розгорнутий план 1-го розділу обов'язково узгоджуються з керівником роботи (до 1 листопада) та контролюються викладачем дисципліни ОНДР. Даний курс закінчується поданням 1-го розділу бакалаврської дипломної роботи викладачеві ОНДР. В окремих випадках, за бажанням студента та при достатній аргументації, робота над бакалаврським дослідженням може розпочинатись не з 1-го, а з 2-го розділу.

Важливим етапом роботи над дипломом є науково-дослідна практика (НДП), в період якої студент збирає вихідні дані відповідно до плану практики, підбирає необхідну літературу, інші нормативно-довідкові і статистичні матеріали та здійснює їх аналіз. Місце НДП повинно бути узгоджено з об'єктом дослідження.

Хід написання бакалаврської дипломної роботи контролюється керівником (він же інформує про це кафедру) і відображається в спеціальних графіках. Порушення графіка на будь-якому етапі є підставою для зниження оцінки чи взагалі перенесення захисту на наступний рік.

Завершена і підписана студентом дипломна робота подається для підпису керівнику. Рішення про допуск до захисту роботи приймає комісія із викладачів кафедри, яку очолює завідувач кафедри. Останній на підставі позитивного рішення комісії підписує дипломну роботу і направлення на рецензію. В окремих випадках завідувач випускової кафедри може прийняти рішення стосовно допуску роботи до захисту самостійно. Рецензенти призначаються кафедрою. Студенти, які не підготували в установленний строк бакалаврську дипломну роботу, або дипломна робота яких була оцінена комісією негативно, до захисту не допускаються.

Відповідно до положення про ДЕК порядок захисту дипломних робіт такий:

– ДЕК заслуховує характеристику студента, подану деканатом і надає слово для захисту студенту, який протягом не більше 10 хв викладає основні положення і висновки роботи та дає відповіді на запитання членів ДЕК та інших осіб, що присутні на захисті. Після цього зачитуються відгуки керівника про дипломну роботу студента і рецензія на дипломну роботу. Студент дає відповіді на зауваження керівника та рецензента.

– після захисту робіт ДЕК на закритому засіданні обговорює результати захисту і виносить рішення про оцінку дипломних робіт та присвоєння студентам відповідної кваліфікації та оприлюднює результати. При цьому причинами зниження оцінок можуть стати:

- недостатній рівень розкриття теми БДР чи аналізу поставленої проблеми;
- відсутність огляду та використання літературних джерел за останні 2-3 роки;
- відсутність посилань на наукові статті у фахових виданнях;
- недостатній рівень обґрунтування пропозицій у третьому розділі БДР;
- порушення графіка підготовки БДР.

5 ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

Після закінчення теоретичного навчання студент повинен пройти переддипломну практику (ПДП). ПДП робить можливим збір фактичного матеріалу за даними підприємства – об'єкта дослідження з теми БДР. Під час ПДП студент набуває навиків самостійної роботи менеджера-економіста як дослідника і аналітика, систематизує і апробує теоретичні знання у контексті вміння розробити більш ефективну систему управління підприємством з огляду на існуючі проблеми.

5.1 Організація переддипломної практики

Загальне керівництво ПДП студентів здійснює випускова кафедра. Безпосереднє керівництво ПДП окремого студента здійснює керівник практики від кафедри та керівник БДР, який призначається кафедрою.

Керівник ПДП повинен провести інструктаж про порядок проходження практики та поставити загальні завдання із БДР. Керівником також здійснюється контроль за проходженням практики, оцінка звіту про її проходження та надаються відгуки про роботу студентів.

Обов'язковими документами в ході організації процесу практики є:

– «Угода на проведення практики студентів вищих навчальних закладів» з підприємством, організацією, установою (**Форма № Н-7.01**). *Форму призначено для юридичного оформлення зобов'язань підприємства, установи та вищого навчального закладу про проведення практики студентів;*

– «Направлення на практику» (**Форма № Н-7.02**). *Форма служить підставою для прийому студентів на практику підприємством, установою, організацією;*

– «Щоденник практики» (**Форма № Н-7.03**). *Форму призначено для визначення завдань на практику, проведення поточних записів набутих вмінь при виконанні роботи, оцінки результатів практики. Заповнюється студентом особисто, крім розділів відгуку про роботу студента на практиці;*

– «Повідомлення» (**Форма № Н-7.04**). *Форма засвідчує прибуття студента на практику згідно з направленням. Вказується посада, на яку призначений студент, та керівник практики відповідно до наказу підприємства, установи, організації.*

Видачу вказаних вище документів і роз'яснення щодо їх оформлення здійснює керівник практики від кафедри перед початком ПДП.

Під час проходження ПДП студент зобов'язаний:

– погодити з науковим керівником план виконання програми практики;

– виконувати вказівки керівника практики, а також дотримуватись правил внутрішнього розпорядку, охорони праці, передбачених відповідними вимогами;

– виконати програму практики із збирання, обробки та опрацювання матеріалів та написання БДР;

– підготувати звіт за результатами ПДП відповідно до вимог (підготувати 2-й розділ , БДР із вихідними матеріалами, тобто звітною документацією підприємства мінімум за 2-а останні роки).

5.2 Зміст переддипломної практики

Зміст ПДП визначається конкретною темою БДР. З огляду на те, що в більшості випадків БДР пов'язана з конкретним підприємством (установою, організацією), зазвичай ПДП передбачає ознайомлення та вивчення таких показників і характеристик:

- загальної характеристики та історії підприємства;
- маркетингової діяльності підприємства;
- технічних характеристик підприємства та його підрозділів;
- організаційної структури управління підприємством;
- операційного менеджменту підприємства;
- системи прийняття управлінських рішень;
- планування виробничої програми підрозділів;
- планування підвищення ефективності діяльності підприємства;
- системи планування, організації праці і заробітної плати;
- фінансових та економічних показників та ін.

Студентом можуть вивчатись інші аспекти діяльності підприємства. Доцільність цього обумовлена насамперед темою БДР, а також специфікою вибраного підприємства. Конкретний перелік питань, що вивчаються, погоджується з керівниками ПДП від кафедри, від підприємства і керівником БДР.

Зауважимо, що студент може проходити практику на базовому для БДР підприємстві або іншому, в ідеалі схожому на нього за своїми характеристиками.

Звіт про результати проходження ПДП має включати:

1) 2-ий розділ бакалаврської дипломної роботи за структурою та обсягами, які вимагаються пунктом 3.5 методичних вказівок, оформлений згідно зі встановленими вимогами (див. розділ 6 методичних вказівок).

Якщо базове підприємство дипломних досліджень і місце проходження практики не збігаються, краще, щоб студент підготував 2-й розділ саме по підприємству, яке вибрано базовим суб'єктом для БДР;

2) фінансова звітність підприємства, яке є базовим для бакалаврської дипломної роботи (мінімум за два останні роки), оформлена за прийнятими формами. Для «макротем» додається статистична звітність в розрізі теми;

3) план (зміст) всієї бакалаврської дипломної роботи;

4) технічне завдання на виконання НДРС (див. додаток В методичних вказівок);

5) заповнений «Щоденник практики» з усіма підписами та печатками.

6 ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Оформлення дипломної роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки та техніки. Структура і правила оформлення».

Текст дипломної роботи набирають на комп'ютері через 1,5 міжрядкового інтервалу (29–30 рядків на сторінці), друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм); шрифт текстового редактора – Word Times New Roman, розмір 14 мм. Поля: зліва – не менше 25 мм, справа – не менше 10 мм, зверху і знизу – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту — однаковою. Абзацний відступ має становити 1 см.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи «АНОТАЦІЯ», «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту по центру сторінки (без крапки).

Зміст має відповідати плану роботи. На сторінці зі змістом навпроти кожної складової дипломної роботи проставляються номери сторінок (*без рядка крапок до номера сторінки*), які вказують на початок викладення матеріалу в тексті.

Якщо у роботі наводяться маловідомі скорочення, нові символи, позначення, то їх перелік надається перед вступом і вноситься до змісту як «*Перелік умовних позначень*». Перелік умовних позначень надається у вигляді окремого списку, який розміщують перед змістом, після завдання. Перелік слід друкувати у дві колонки, у лівій за абеткою наводять скорочення, у правій – детальне розшифрування.

Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, додатків, рисунків, таблиць подають *арабськими цифрами* без знака №.

Нумерація сторінок дипломної роботи має бути наскрізною (включаючи ілюстрації) і проставлятися у правому верхньому куті аркуша без крапки.

Нумерація сторінок починається з першого аркуша змісту під номером 3. «Анотація», «Перелік умовних позначень» в нумерацію не включається.

На титульному аркуші (*див. додаток А*) згідно зі встановленою міністерством формою зазначають назву вищого навчального закладу, випускової кафедри; тему роботи; дані про студента, наукового керівника та рецензента, місто та рік подання дипломної роботи до захисту. Скорочення у назвах міністерства, вищого навчального закладу та теми дипломної роботи не допускаються.

Текст **основної частини** дипломної роботи поділяють на розділи та підрозділи (при необхідності деталізують на пункти і підпункти). Кожний розділ починають з нової сторінки.

Складові дипломної роботи «АНОТАЦІЯ», «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують, але записують, як і розділи, з нової сторінки у вигляді заголовка, симетрично до тексту.

Номер розділу ставлять *без* слова «РОЗДІЛ», без крапки, а потім друкують заголовок розділу великими літерами. Наприклад:

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. *Наприкінці номера підрозділу крапка не ставиться*. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Наприкінці заголовка крапки не ставлять. Наприклад:

1.1 Сутність та структура інвестиційної діяльності підприємства

При оформленні текстової частини дипломної роботи слід пропускати один рядок:

- між назвами розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів;
- між вказаними структурними елементами і текстом;
- після закінчення тексту одного підрозділу і назвою іншого підрозділу;
- між текстом і таблицею та ілюстрацією знизу і зверху.

Текст дипломної роботи повинен бути чітким та не допускати різних тлумачень. Терміни повинні відповідати діючим стандартам, а при їх відсутності слід використовувати терміни в загальноприйнятій науковій літературі.

В бакалаврській дипломній роботі не допускається:

- застосовувати для одного і того ж поняття різні наукові терміни, які близькі за змістом (синоніми), а також іноземні слова і терміни при наявності рівнозначних слів та термінів в українській мові;
- використовувати скорочення слів, окрім встановлених правилами української орфографії та відповідними держстандартами;
- скорочувати позначення різних величин, якщо вони вживаються без цифр, за винятком одиниць фізичних величин в таблицях;
- вживати математичні знаки без цифр, наприклад, $>$, $<$, $=$ (більше, менше, дорівнює), а також знаки № (номер) та % (відсоток).

Оформлення посилань на інформаційні джерела. Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення може спотворити зміст, викладений автором. Посилання в тексті на джерела наводять у квадратних дужках із

зазначенням джерела та сторінки (для джерел з Інтернету номер сторінки може і не вказуватись, в залежності від особливостей електронного джерела). Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номеру сторінки (наприклад, [32, С. 85]).

Наприкінці дипломної роботи наводиться *список використаних джерел*. До цього списку включаються публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі. Всі джерела вказуються мовою видання. *Література в «Список використаних джерел» записується в порядку посилання на неї в тексті (тобто, перше посилання має бути під номером «1», наприклад, [1, С. 15] і т. д.) або за алфавітом.*

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання» (див. додаток Ж).

Обов'язковим є використання статей із наукових збірників та журналів, а також монографій, інших наукових публікацій, **що були видані в останні роки**, електронних документів (електронних книг, INTERNET-сайтів). Дотримання цієї вимоги забезпечує об'єктивність і достовірність результатів дослідження з вибраної теми дипломної роботи, врахування останніх тенденцій в економіці країни.

Оформлення допоміжних матеріалів. Допоміжними матеріалами є: *ілюстрації* (схеми, діаграми, графіки, креслення тощо), *формули, таблиці, додатки*.

Ілюстрації позначають словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації через крапку. Наприклад, Рисунок 1.2 – другий рисунок першого розділу. Номер, назва ілюстрації та *пояснювальні підписи* розміщують послідовно під ілюстрацією **по центру**.

Ілюстрації слід наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрацію, розміри якої більше формату А4, рекомендується розміщувати у додатках.

Кожна ілюстрація відокремлюється від тексту (зверху і знизу ілюстрації) одним рядком.

«Роздатковий матеріал» (ілюстративний матеріал) – на захист має бути підготовлений як в електронному варіанті, для представлення через медіа-проектор, так і в друкованому варіанті (в 6 екземплярах). Один екземпляр «Роздаткового матеріалу» вставляється в «Пояснювальну записку» в спеціально вшитий прозорий «файл» наприкінці записки. В «ЗМІСТ» «Роздатковий матеріал» не включається.

Цифровий матеріал, вміщений у текст, як правило, оформляється у **ви-**

гляді таблиць. У таблицях цифровий або текстовий матеріал групується в рядки та стовпці, відокремлені горизонтальними (рядки) та вертикальними (стовпцями) лініями. Назву та слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву таблиці розміщують над нею і вирівнюють *по ширині з абзацним відступом*. Назву не підкреслюють. Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 3.2» (друга таблиця третього розділу).

Загальну форму таблиці та приклад назви таблиці наведено на рис. 1.1.

Якщо в тексті роботи є лише одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат аркуша, то таблицю ділять на частини (функція *Microsoft Word* – «Розбити таблицю»), які в залежності від особливості таблиці переносять на інші листи або розташовують на одному листі поряд, або одна під одною, повторюючи в кожній частині таблиці її головку і боковик. Допускається головку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці та повторюючи цю нумерацію на початку частин таблиці, які перенесені на наступні сторінки.

У разі перенесення частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» та її номер вказують лише один раз – ліворуч над першою частиною таблиці; над іншими частинами пишуть «Продовження таблиці __» (*також ліворуч*) із зазначенням номера таблиці, наприклад: «Продовження таблиці 3.2».

Таблиця 3.2 – Ефективність окремих заходів з наукової організації праці [31]

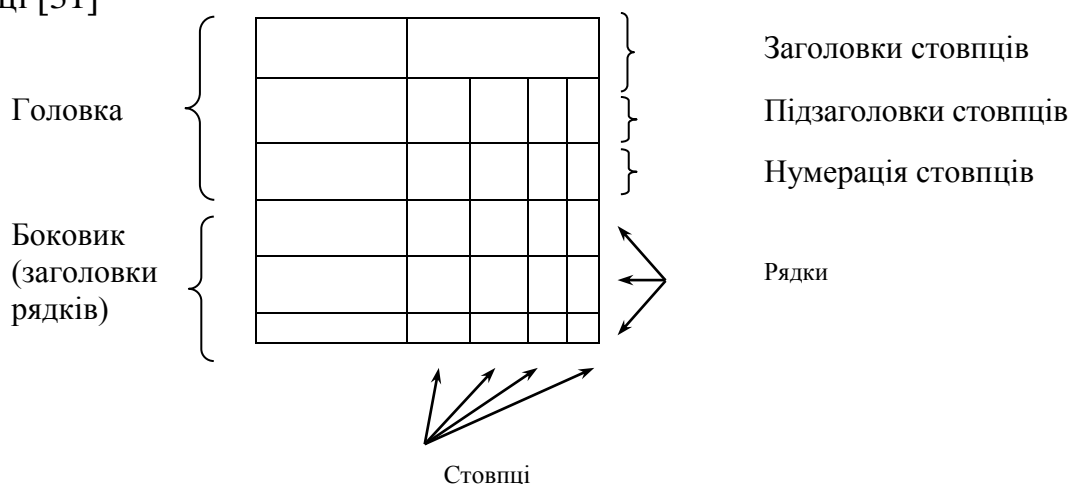

Рисунок 1.1 – Загальна форма таблиці

Заголовки стовпців пишуть з великої літери, підзаголовки – з малої, якщо вони становлять одне речення із заголовком. Якщо підзаголовки мають самостійне значення, то їх починають з великої літери.

Таблиці вміщуються в текст роботи одразу після посилання на них. Ро-

зміщувати таблиці слід так, щоб їх можна було читати, не повертаючи рукопису; якщо це неможливо – так, щоб рукопис треба було повернути за стрілкою годинника. На всі таблиці роботи в тексті мають бути посилання, при цьому слово «таблиця» пишуть скорочено (наприклад, «... у табл. 1.2»), у повторних посиланнях вживають скорочено слово «дивись» (наприклад: «див. табл. 1.3»). **Кожна таблиця супроводжується стислим аналізом і висновками.** Повторювати кількісні відношення, наведені в таблиці, у тексті не треба.

Колонку "№ п/п" у таблицю не включають. У разі необхідності нумерації рядків їхні порядкові номери ставлять перед назвою заголовків рядків. Стовпці таблиці нумерують лише тоді, коли на них є посилання в тексті роботи або коли таблиця продовжується на наступній сторінці.

Кожна таблиця відокремлюється від тексту (зверху і знизу таблиці) одним рядком.

Формули нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, відокремлених крапкою. Номер формули зазначають на рівні формули у круглих дужках у крайньому правовому положенні, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу). Посилання на формули надають порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)». Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів формули наводять під нею в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта записують з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Кожна формула відокремлюється від тексту одним вільним рядком. Наприклад,

$$E = E_1 + E_2 + E_3 - e \times C_p, \quad (2.1)$$

де E – сумарний економічний ефект від впровадження за рік;

E_1 – економія від умовного зменшення персоналу;

E_2 – економія від скорочення ручної роботи апарату управління;

E_3 – економія за рахунок підвищення якості рішень;

e – нормативний коефіцієнт ефективності капітальних витрат;

C_p – капітальні витрати.

Формули, які записані одна за одною та не розділені текстом, розділяються комою.

Додатки оформлюються окремою частиною дипломної роботи, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Кожний додаток друкується з нової сторінки.

В бакалаврській дипломній роботі додатки оформлюють окремою частиною пояснювальної записки, тому перед додатками необхідно розташувати титульний аркуш такої частини. Титульний аркуш має містити лише одне слово «ДОДАТКИ», розташоване посередині сторінки. В «ЗМІСТ»

дипломної роботи включається лише ця сторінка із відповідним номером. Всі складові додатки цієї частини в «ЗМІСТІ» не відображаються.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово «Додаток __» і велика літера, що позначає додаток, наприклад: «Додаток Б». Додатки позначаються великими літерами української абетки, за винятком Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, Додаток А і т. д.

Текст кожного додатка, може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У такому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; Г.3.1 – підрозділ 3.1 додатка Г.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння у тексті додатків слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад, рисунок Г.3 – третій рисунок додатка Г; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (А.1) – перша формула додатка А.

Якщо в додатку один рисунок, одна таблиця, одна формула чи одне рівняння, їх також нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця Г.1, формула (В.1).

В посиланнях у тексті на ілюстрації, таблиці, формули, рівняння додатка рекомендується писати: «...на рисунку А.2...», «...в таблиці Б.3...», «...за формулою (В.1)...», «...у рівнянні (Г.2)...».

БДР для здачі в архів подається в друкованому вигляді та в електронному вигляді на окремому лазерному компакт-диску. Кожен компакт-диск повинен бути підписаний із зазначенням: інституту, кафедри, спеціальності, прізвища, ім'я та по-батькові студента. Виконання цієї вимоги та дотримання правил оформлення контролюється на кафедрі ММЕ відповідальним за нормоконтроль.

Додаток А
Зразок оформлення титульної сторінки

Вінницький національний технічний університет
Інститут менеджменту
Кафедра менеджменту та моделювання в економіці

Пояснювальна записка
до дипломної роботи
за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр»
на тему:
УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

08-38. ДР.ХХХ.00.000ПЗ
(нумерація для кожної БДР узгоджується на кафедрі ММЕ, ауд. 2414)

Виконав: студент 4 курсу, групи МОз-09
напряму підготовки
6.030601 – «Менеджмент»

Петренко І. В. _____

Керівник: к.е.н., доцент каф. ММЕ

Сметанюк О. А. _____

«___» _____ 20__ р.

Рецензент: к.е.н., доцент каф. фінанси

Сидоренко С. С. _____

«___» _____ 20__ р.

Вінниця ВНТУ – 2014 рік

Додаток Б

Бланк завдання на бакалаврську дипломну роботу

Вінницький національний технічний університет
Інститут менеджменту
Кафедра менеджменту та моделювання в економіці

Напрямок підготовки 6.030601 – «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ
завідувач кафедри ММЕ
д.е.н., професор Карачина Н. П.

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ
Петренко Івану Васильовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: _____

керівник роботи _____ Сметанюк Олена Анатоліївна, к.е.н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом ВНТУ від «__» _____ 20__ року № ____.

2. Строк подання студентом роботи: _____

3. Вихідні дані до роботи: _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): _____

5. Перелік графічного матеріалу: _____

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1. Спеціальна частина	Сметанюк О. А., доцент кафедри ММЕ		
2. Охорона праці	Заюков І. В., доцент кафедри БЖД		

7. Дата видачі завдання « ____ » _____ 20__ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів бакалаврської дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Формування та затвердження теми бакалаврської дипломної роботи (БДР)	вересень	
2	Виконання спеціальної частини БДР. Перший рубіжний контроль виконання БДР. (1-й розділ БДР)	жовтень-січень	
3	Виконання спеціальної частини БДР. Другий рубіжний контроль виконання БДР. (2-й розділ БДР)	лютий-квітень	
4	Виконання спеціальної частини БДР. Третій рубіжний контроль виконання БДР. (3-й розділ БДР)	квітень-травень	
5	Виконання розділу «Охорона праці». (4-й розділ БДР)	квітень-травень	
6	Нормоконтроль БДР. Попередній захист БДР	1-а декада червня	
7	Рецензування БДР	2-а декада червня	
8	Захист БДР	2,3-я декада червня (за графіком)	

Студент _____
(підпис)

Петренко І. В.

Керівник роботи _____
(підпис)

Сметанюк О. А.

Додаток В

Приклад оформлення технічного завдання

*(! Звертаємо увагу дипломників: текст кожного пункту ТЗ
необхідно відкоректувати відповідно до теми БДР)*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ

ПОГОДЖЕНО:

Директор ВСКП "Рембудзв'язок"

_____ О. В. Турчанінов

" ___ " _____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри ММЕ

___ д.е.н., проф. Н. П. Карачина

" ___ " _____ 20__ р.

ТЕХНІЧНЕ ЗАВДАННЯ

на виконання НДРС

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ВСКП
«РЕМБУДЗВ'ЯЗОК»

08-38. БДР.ХХХ.000.000ПЗ

(нумерація для кожної БДР узгоджується на кафедрі ММЕ, ауд. 2414)

Керівник дипломної роботи:

___ к.е.н., доц. О. А. Сметанюк

" ___ " _____ 20__ р.

Виконавець: ст. гр. МОз-09

_____ І. В. Петренко

" ___ " _____ 20__ р.

Вінниця ВНТУ 20__

1 Підстава для виконання роботи

Робота проводиться на підставі наказу ректора Вінницького національного технічного університету від «___» січня 20__ р. № __. Дата початку роботи – 01.10.20__ . Дата закінчення роботи – 20.06.20__.

2 Мета і призначення науково-дослідної роботи

Мета роботи – дослідити стан будівельної діяльності, її особливості та визначити напрямки покращення фінансування господарської діяльності на підприємствах.

Для виконання НДР необхідно розв'язати такі задачі:

- дослідити стан та перспективи розвитку будівельної галузі, увага приділяється питанню будівництва мереж зв'язку;
- дослідити аналіз джерел фінансування будівельного підприємства;
- провести маркетинговий аналіз та визначити структуру дослідження позицій на ринку, реалізації робіт та послуг, їх конкурентоспроможності;
- розробити рекомендації щодо покращення організації фінансування робіт будівельних підприємств.

Високий податковий тиск, нестабільна законодавча база, економічна криза в країні вкрай негативно вплинули на розвиток будівельних підприємств, у тому числі і на ВСКП "Рембудзв'язок", яке займає вагоме місце серед провідних будівельних організацій України. Наведені фактори створюють непривабливе середовище для вітчизняних та іноземних інвестицій, які вкрай необхідні для відновлення нормального функціонування підприємств, створення нових виробничих підрозділів, модернізації та будівництва об'єктів.

3 Вихідні дані для проведення науково-дослідної роботи

Офіційні статистичні дані щодо розвитку будівельної промисловості; законодавчі документи України та фінансова звітність (Форми № 1 "Баланс" та № 2 "Звіт про фінансові результати").

4 Виконавець НДР

Головний виконавець НДР – кафедра менеджменту та моделювання в економіці.

Виконавець НДР – Петренко Іван Васильович.

5 Вимоги до виконання НДР

В процесі виконання науково-дослідної роботи потрібно визначити напрямки покращення фінансування господарської діяльності будівельного підприємства, використовуючи методи: аналізу і синтезу – для вивчення об'єкта та предмета дослідження; порівняння – для зіставлення фактичних даних звітного і попередніх років; групування – для встановлення залежності ефективності маркетингової та збутової діяльності від системних економічних чинників; монографічний – для детального вивчення теорії і практики організації фінансової діяльності на підприємстві.

(Цей пункт необхідно скорегувати відповідно до своєї теми, мети та завдань роботи і вказати власні методи досліджень).

6 Етапи виконання НДР

Таблиця 1 – Календарний план виконання НДР

№	Етапи НДР	Зміст етапу	Термін виконання
1	2	3	4
1.	Вибір напрямку дослідження	Добір, вивчення та узагальнення науково-економічної інформації та статистичної інформації; розгляд можливих напрямків досліджень та їх оцінювання; вибір напрямку дослідження, обґрунтування прийнятого напрямку дослідження; розроблення, погодження і затвердження ТЗ на НДР	Вересень поточного навчального року
2	Теоретичне дослідження	1 Назва розділу 1	Жовтень-січень поточного навчального року
3	Аналітична частина дослідження	2 Назва розділу 2	Лютий-квітень поточного навчального року
4	Розробка рекомендацій та пропозицій	3 Назва розділу 3	Квітень-травень поточного навчального року
	Розробка розділу «Охорона праці»	4 Назва розділу 4	Квітень-травень поточного навчального року

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
5	Узагальнення результатів дослідження	Оформлення пояснювальної і графічної частини БДР. Складання висновків за результатами досліджень	Травень поточного навчального року
6	Подання БДР до захисту	Одержання відгуку і рецензії керівника. Дооформлення ДР та корекція окремих результатів дослідження після зроблених зауважень.	1-а та 2-а декада червня поточного навчального року
7	Захист БДР	Попередній і основний захист БДР	Червень поточного навчального року

7 Очікувані результати

В результаті виконання ДР очікується одержання обґрунтованих рекомендацій та пропозицій, які можуть бути використані на досліджуваному підприємстві *ВСКП «Рембудзв'язок»* з метою підвищення ефективності його діяльності та *покращення організації фінансування будівельних робіт (! тут необхідно окреслити власні очікувані конкретні результати).*

8 Матеріали, які подаються під час закінчення НДР та її етапів

Пояснювальна записка БДР, відгук керівника, рецензія.

9 Порядок приймання НДР та її етапів

Результати науково-дослідної роботи періодично розглядаються керівником роботи та завідувачем кафедри; проводиться попередній захист роботи та офіційний захист БДР.

Додаток Г

Таблиця Г 1 – Динаміка основних економічних показників діяльності підприємства (приклад)

Показники	Роки			Відхилення			
				2012 р. від 2011 р.		2013 р. від 2012 р.	
	2011	2012	2013	абс. знач.	темپ приросту, %	абс. знач.	темп приросту, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Загальна вартість майна підприємства, тис. грн							
2. Необоротні активи, тис. грн							
3. Оборотні активи, тис. грн							
4. Власний капітал, тис. грн							
5. Залучений капітал, тис. грн							
6. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн							
7. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн							
8. Валовий прибуток, тис. грн							
9. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн							
10. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування, тис. грн							
11. Чистий прибуток, тис. грн							
12. Чисельність персоналу, осіб							
13. Коефіцієнт зносу основних засобів							
14. Коефіцієнт покриття							
15. Коефіцієнт фінансової автономії							
16. Коефіцієнт рентабельності активів							
17. Коефіцієнт рентабельності власного капіталу							
18. Коефіцієнт рентабельності продаж							
19. Коефіцієнт рентабельності витрат							
20. Коефіцієнт оборотності активів, об.							
21. Коефіцієнт оборотності власного капіталу, об.							

Додаток Д
Приклади написання відгуку керівника на бакалаврську дипломну роботу

Приклад 1

ВІДГУК

на дипломну роботу студента групи _____
Інституту менеджменту
Вінницького національного технічного університету

/ Прізвище, ім'я, по батькові /

на тему _____

подану для захисту на здобуття ступеня бакалавра
напряму підготовки «Менеджмент»

Визначається мета та завдання дипломної роботи, її значення, об'єкт дослідження, робиться висновок про актуальність виконаної роботи.

Дається аналіз повноти та якості виконаної роботи, а саме:

– повнота та самостійність теоретичного дослідження проблеми (самостійно, за допомогою керівника, не повно, поверхнево тощо), з яких міркувань був вибраний об'єкт дослідження, вміння працювати з науковою літературою;

– ступінь самостійності роботи студента при обґрунтуванні методики проведення техніко-економічного, фінансового, статистичного аналізу, методики розрахунку та обчислення економічних показників, що досліджувались в дипломній роботі тощо;

– повнота, якість та професійність зробленого дипломником аналізу організаційно-технічного та техніко-технологічного рівня виробництва, вміння слухача працювати з відповідною документацією;

– якість проведеного дипломником техніко-економічного та фінансового аналізу роботи об'єкта дослідження та визначення динаміки зміни основних економічних показників, вміння слухача працювати з економічною інформацією підприємства тощо;

– якість проведеного дипломником аналізу впливу окремих факторів на значення та динаміку економічних показників роботи підприємства, функціонування галузі, успішності регіону тощо;

– якість зробленого дипломником аналізу існуючої системи управління, її переваг та недоліків тощо;

– якість та професійність розроблених дипломником рекомендацій з підвищення організаційно-технічного та техніко-технологічного рівня виробництва;

– наявність варіантів пропозицій, їх аналіз та обґрунтування вибору кращого варіанта – *один з найважливіших критеріїв*;

– якість та професійність економічного обґрунтування запропонованих заходів;

– повнота, якість та професійність зроблених студентом рекомендацій щодо удосконалення системи управління, перебудови організаційних систем управління, удосконалення системи збору, обробки, систематизації, використання, зберігання інформації, каналів її передачі, технології прийняття управлінських рішень тощо, практична значимість роботи;

– вміння дипломника використовувати персональний комп'ютер при виконанні дипломної роботи; повнота, обґрунтованість та ефективність використання економіко-математичних методів, типових прикладних програм, комп'ютерної техніки для оптимізації управлінських рішень;

– якість та повнота оформлення пояснювальної записки БДР та ілюстративних матеріалів, їх відповідність чинним стандартам та вимогам.

Окремо потрібно відзначити недоліки виконаної дипломної роботи. Наприклад, потрібно відмітити, які питання не були вирішені, де були зроблені неповні висновки, де були допущені неточності у виборі методики проведення аналізу, зроблених розрахунках тощо, які питання доцільно продовжити вивчати в подальшому.

Далі науковий керівник повинен зробити загальний висновок про знання, уміння та навички, які виявив дипломник в ході дипломного проектування, та підсумувати зроблене слухачем таким висловом.

Оцінюючи виконану студентом _____ дипломну роботу на тему: «_____» вважаю, що дана робота заслуговує оцінку «відміно, добре, задовільно і т. д.», а дипломник – _____ заслуговує (чи не заслуговує) присвоєння ступеня бакалавра напряму підготовки «Менеджмент».

Науковий керівник:

_____
/посада, наук. ступінь, вч. звання, прізвище, ініціали/

_____
/підпис/

«__» _____ 20__ р.

Приклад 2

ВІДГУК

на дипломну роботу студента групи _____
Інституту менеджменту
Вінницького національного технічного університету

_____
/ Прізвище, ім'я, по батькові /

на тему _____

напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»

Актуальність теми _____

Рівень знань, уміння та навичок, які виявив дипломник в ході дипломного дослідження _____

Ступінь самостійності та дотримання графіка підготовки роботи _____

Повнота розкриття теми, завершеність роботи _____

Обґрунтованість висновків, пропозицій і рекомендацій, використання варіантного підходу до аналізу і розробки пропозицій _____

Якість оформлення роботи _____

Зауваження _____

Загальний висновок про допуск до захисту: Дипломна робота на тему _____

заслужує оцінку «_____», а дипломник _____

– присвоєння ступеня бакалавра напряму підготовки «Менеджмент».

Науковий керівник:

_____
/посада, наук. ступінь, вч. звання, прізвище, ініціали/

_____
/підпис/

«__» _____ 20__ р.

Додаток Е
Приклади написання рецензії на бакалаврську дипломну роботу

Приклад 1
РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу студента групи _____
Інституту менеджменту
Вінницького національного технічного університету

/ Прізвище, ім'я, по батькові /

на тему _____

подану для захисту на здобуття ступеня бакалавра
напряму підготовки «Менеджмент»

Визначається мета та завдання дипломної роботи, яка подана, її значення, робиться висновок про актуальність виконаної роботи.

Дається аналіз повноти та якості виконаної дипломної роботи, а саме:

– кваліфіковано чи ні були здійснені дослідження проблеми, погоджується чи ні рецензент з вибраним об'єктом дослідження, повнотою використаної наукової літератури тощо;

– кваліфіковано чи ні були зроблені обґрунтування методики проведення техніко-економічного, фінансового, статистичного аналізу, методики розрахунку та обчислення економічних показників, що досліджувались в бакалаврській дипломній роботі тощо;

– кваліфіковано чи ні був зроблений аналіз організаційно-технічного та техніко-технологічного рівня виробництва, чи проявив студент вміння працювати з технічною та технологічною документацією тощо;

– кваліфіковано чи ні був зроблений техніко-економічний та фінансовий аналіз об'єкта дослідження та визначена динаміка зміни основних економічних показників, чи проявив дипломник вміння працювати з економічною інформацією підприємства тощо;

– рівень аналізу впливу окремих факторів на значення та динаміку економічних показників функціонування об'єкта дослідження;

– кваліфіковано чи ні був зроблений аналіз існуючої системи управління підприємством (підрозділом, функцією, галуззю, регіоном), чи правильно визначені переваги та недоліки існуючої системи управління;

– якість на професійність зроблених дипломником рекомендацій з підвищення організаційно-технічного та техніко-технологічного рівня виробництва; наявність варіантів пропозицій, їх аналізу та обґрунтування вибору кращого варіанта;

– якість та професійність економічного обґрунтування запропонованих заходів з удосконалення організації виробництва та праці на підприємстві або підрозділах; наявність варіантів запропонованих рекомендацій, їх аналіз та вибір найкращого варіанта;

– повноту і якість зроблених рекомендацій щодо удосконалення системи управління, удосконалення системи збору, обробки, систематизації, використання, зберігання інформації, каналів її передачі, технології прийняття управлінських рішень тощо;

– вміння дипломника використовувати персональний комп'ютер при виконанні дипломної роботи; повнота, обґрунтованість та ефективність використання економіко-математичних методів, типових прикладних програм, комп'ютерної техніки тощо для здійснення оптимізації прийнятих управлінських рішень;

– ефективність виконаної дипломної роботи та її практична значимість;

– якість та повнота оформлення пояснювальної записки БДР та ілюстративних матеріалів, їх відповідність чинним стандартам та вимогам.

Окремо потрібно відзначити недоліки виконаної дипломної роботи. Наприклад, потрібно відмітити, які питання не були вирішені, де були зроблені неповні висновки, де були допущені неточності у виборі методики проведення аналізу, зроблених розрахунках тощо, які питання доцільно продовжити вивчати в подальшому.

Далі рецензент повинен зробити загальний висновок про знання, уміння та навички, які виявив дипломник в ході дипломного проектування, та підсумувати зроблене слухачем таким висловом.

Оцінюючи виконану студентом _____ дипломну роботу на тему: «_____» вважаю, що дана робота заслуговує оцінку «відміно, добре, задовільно і т. д.», а дипломник – _____ заслуговує (чи не заслуговує) присвоєння ступеня бакалавра за напрямом підготовки «Менеджмент».

Рецензент:

_____
/посада, наук. ступінь, вч. звання, прізвище, ініціали/

_____
/підпис/

«__» _____ 20__ р.

Приклад 2
РЕЦЕНЗІЯ

на дипломну роботу студента групи _____
Інституту менеджменту
Вінницького національного технічного університету

_____ / Прізвище, ім'я, по батькові /
на тему

_____ напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент»
Актуальність теми _____

Відповідність змісту назви теми, ступінь виконання завдань роботи _____

Повнота використання наукової літератури _____

Глибина і методичний рівень аналізу, використання варіантного підходу
аналізу і обґрунтування пропозицій _____

Повнота розкриття теми, завершеність роботи _____

Обґрунтованість висновків, пропозицій _____

Якість оформлення роботи _____

Зауваження _____

Загальний висновок про допуск до захисту: Дипломна робота на тему:
_____ заслугує оцінку «_____», а дипломник _____
– присвоєння ступеня бакалавра напряму підготовки «Менеджмент».

Рецензент:

_____
/посада, наук. ступінь, вч. звання, прізвище, ініціали/
«__» _____ 20__ р.

_____
/підпис/

Додаток Ж
Рекомендований план доповіді на захисті

1. Шановні Голово та члени державної екзаменаційної комісії, шановні присутні!
2. До вашої уваги пропонується бакалаврська дипломна робота на тему. Актуальність теми. (*Актуальність даної проблеми пов'язана з тим, що...*).
3. Предмет дослідження. (*Отже, в дипломній роботі досліджуються питання / проблема...*).
4. Об'єкт дослідження, обґрунтування його вибору (*Об'єктом дослідження було вибрано... Досліджувана проблема є актуальною для даного підприємства, оскільки...*).
5. Мета дослідження. (*Метою дослідження в цій дипломній роботі було вивчити основні теоретичні аспекти проблеми, тенденції її розвитку..., а також проаналізувати стан... на підприємстві..., знайти можливі шляхи підвищення ефективності... та надати практичні рекомендації щодо покращення діяльності та усунення недоліків...*).
6. Короткий зміст першого розділу. (*Проблема... є досить (або недостатньо) висвітленою в літературі.... Основні поняття, структура та тенденції розвитку предмета дослідження*).
7. Результати загального аналізу об'єкта дослідження та аналізу конкретної проблеми, що становить тему дипломної роботи. (Короткий зміст другого розділу – назва та основний вид діяльності підприємства, його положення на ринку, основні показники фінансово-господарської діяльності та їх динаміка; характеристика стану досліджуваної проблеми - аналіз показників, їх динаміки, результати факторного та структурного аналізу, виявлені недоліки, резерви).
8. Запропоновані заходи та їх ефективність. (*Результати проведеного аналізу дозволили визначити такі шляхи покращення.... Перелік та обґрунтування запропонованих заходів та ефекту від них. Таким чином, впровадження запропонованих заходів дозволить підприємству отримати сумарний економічний ефект в розмірі .... тис. грн, а також покращити його становище на ринку, морально-психологічний клімат в колективі, забезпечити стабільний розвиток підприємства в майбутньому...*).
9. Дякую за увагу!

Додаток К
Зразки оформлення друкованих та електронних публікацій
у списку використаних джерел

Вид джерела інформації	Приклад оформлення
Підручник	Економіка підприємства : [підручник] / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2003. – 608 с.
Навчальний посібник	Подсолонко О. А. Менеджмент: теорія та практика : [навч. посібник] / Подсолонко О. А. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 370 с.
Монографія	Мельник О. Г. Системи діагностики машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій: монографія / Мельник О. Г. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. – 344 с.
Стаття	Карачина Н. П. Концепція розвитку вітчизняних машинобудівних підприємств в контексті безпеки їхньої економічної поведінки / Н. П. Карачина // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 3. – С. 115–130.
Перекладне видання	Хан Д. Планирование и контроль: концепция контроллинга / Пер. с нем.; Под ред. и с предисл. А. А. Турчака, Л. Г. Головача, М. Л. Лукашевича. – М. : Финансы и статистика, 1997. – 800 с.
Словник	Большой экономический словарь: 19 000 терминов / Под ред. А. Н. Азриэляна. – М. : Ин-т новой экономики, 1997. – 859 с.
Багатотомне видання	Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV–XVIII ст. / Бродель Ф.; пер. з фр. – Т. 1.: Структури повсякденності: можливе і неможливе. – К. : Основи, 1995. – 543 с.
Статистичний щорічник	Статистичний щорічник України за 2007 рік / Держкомстат України; за ред. О. Г. Осауленко. – К. : Консультант, 2008. – 631 с.
Web-сайт	Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // http://www.ukrstat.gov.ua .
Оригінальне зарубіжне видання	Waterson M. Economic Theory of Industry. – Cambridge Univ. Press, 1997. – 381 p.
Стандарт	ДТСУ 3278–95. Система розроблення та поставлення продукції на виробництво: Основні терміни та визначення. – К. : Держстандарт України, 1996. – 62 с.
Збірник наукових праць	Проблеми економічного ризику: аналіз та управління: Зб. наук. праць за матеріалами Першої Всеукр. наук.-практ. конф. від 26–28 жовт. 1998 р. / Редкол.: О. Д. Шарапов та ін. – К. : КНЕУ, 1998. – 96 с.
Тези доповіді	Карачина Н. П. Концептуальні аспекти управління економічною поведінкою підприємств / Н. П. Карачина // Матеріали I Регіональної науково-практичної конференції [«Проблеми облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством»], (Вінниця, 19–20 квітня 2011 р.). – Вінниця : ФОП Данилюк В. Г., 2011. – С. 121–122.
Автореферат дисертації	Хмелевський О. В. Механізм управління прибутковістю промислового підприємства (на прикладі машинобудування) : автореф. дис... канд. екон. наук : 08.00.04 / О. В. Хмелевський ; Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельниц., 2008. – 21 с.
Методичні матеріали	Методичне забезпечення курсу «Менеджмент» для слухачів магістерських програм / Уклад. С. М. Соболь та ін. – К. : КНЕУ, 2008. – 96 с.

Інструктивно-методичне видання

Методичні вказівки до виконання бакалаврської
дипломної роботи для студентів напряму підготовки
6.030601 – «Менеджмент»

Редактор В. Дружиніна
Коректор З. Поліщук

Укладачі: Наталія Петрівна Карачина
Леонід Миколайович Несен
Олена Валеріївна Штовба

Оригінал-макет підготовлено укладачем Н. Карачиною

Підписано до друку
Формат 29,7 × 42¼. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк.
Наклад прим. Зам. №

Вінницький національний технічний університет,
навчально-методичний відділ ВНТУ.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, к. 2201.
Тел. (0432) 59-87-36.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.

Віддруковано у Вінницькому національному технічному університеті
в комп'ютерному інформаційно-видавничому центрі.
21021, м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 95,
ВНТУ, ГНК, к. 114.
Тел. (0432) 59-87-38.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.